

A terepbejárás során egy régészeti érdekű területet (Kömpöc, RÉ1) sikerült azonosítanunk, melyről néhány Árpád-kori kerámiatöredéket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Hrabák Zita, Szabados György (MNM NÖK); Kolonits László (KKJM).

HARKAI ISTVÁN

198. Köröm, Rákóczi-domb, Kápolna-domb (KÖH 16022)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Á, Kk, I

A lelőhely a Körömről Girincs felé vezető köztúttól DK-re, a szennyvíztisztító területén, a Kápolna-dombon található. A területen 1969-ben Kemenczei Tibor leletmentő ásatást végzett. Ekkor a homokbánya partfala mentén 15 kora vaskori gödröt tárt fel, köztük két gödörházat tüzhellyel. Az előkerült leletanyag a Hallstatt A periódusból származik, a Gáva-kultúra körébe tartozik. 1996-ban a Kápolna (Kálvária)-dombon Hellebrandt Magdolna végzett feltárást, mivel a dombon létesült szennyvíztisztító üzem földmunkái során leletekre bukkantak. A domb D-i végén csontvázak kerültek felszínre. Az ásatás során 85 objektum – ebből 34 sír – került elő. Főként kora vaskori cserepek, paticsok, agancs, bordasímitó, csontlyukasztó, állatsontok, őrlőkő, nagyméretű edények, bronz karperectöredékek, ló figura, kis agyag állatok, agyag kocsikerék modell, őskori edények és tűzikutya töredéke került elő. A kibontott sírok szegényes mellékletűek voltak, néhány lemezgyűrű került elő belőlük. A korukat az ásató a 10. századra keltezte. Az ideai feltárást az 1996. évi ásatás, illetve a szennyvíztelep középső területének É-i részén történt, részben fedve azt. Összesen 13 olyan objektumot tudunk beazonosítani, amelyeket már Hellebrandt Magdolna feltárt.

A kutatást a körömi szennyvíztisztító telep fejlesztése tette szükségessé. A beruházó az Aedium Építőipari és Kereskedelmi Kft. volt. A megelőző feltárást előtt 3 héttel megtörtént a terület humuszolása, amelyet a Herman Ottó Múzeum munkatársa, Horváth Antónia felügyelt. A feltárást a Herman Ottó Múzeum alvállalkozójaként az Ásatárs Kft 2014. április 22. és 26. között végezte el. A lehumuszolt terület 829 m², amely a 10 m-es polygonhálózat alapján régészetileg teljesen fedett volt. Az agyagos altalajon, illetve az egyes beásásokban összesen 69 régészeti jelenség (stratigráfiai egység) került elő. A jelenségek közül 39 késő bronzkori, 7 középkori és 23 leletanyag hiányában ismeretlen korú – valószínűleg főként bronzkori – volt. A jelenségek a következők: 41 gödör, 11 cölöphely, 7 sír, 3 kutatóárok, két épület, két csontváz (gödörben), egy padlószint és egy házon belüli jelenség (agyagnehezékek csoportja).

A legkorábbi településnyom a késő bronzkorból származik és a *Gáva-kultúra* hagyatékához köthető. A településobjektumok a feltárt terület középső és É-i részén sűrűsödtek. Az 1996. évi ásatáson előkerült objektumok elhelyezkedése alapján a 2014-ben feltártak, a korábbi terület ÉK-i részén helyezkednek el. A gödrök nagyobb részt kerek alakúak, kisebb részük ovális vagy lekerekített sarkú téglalap alaprajzú volt. A faluk íves vagy méhkas alakban bővülő. Több gödör betöltése erősen paticos, omladékos. A gödröktől közvetlen D-re két, közel 10 m² alapterületű, négyzethez közelebb álló formájú, amorf alakú épület is előkerült (SNR 42, 43), amelyek alján kerek alakú cölöphelyeket bontottunk ki. Mindkét épületben gödørszerű beásásokat figyeltünk meg. Az SNR 42 alján helyenként keményre letaposott padló volt, az objektum É–ÉK-i sarkánál pedig hét nagy méretű agyagnehezék feküdt. Az SNR 20 méhkas alakú, 1 m mély

gödör betöltésében, 53 és 84 cm mélységben egy nő és egy férfi vázát bontottunk ki. A két váz a gödör két szélén, a méhkas alakú öblösödésben feküdt. A férfi váza hiányos (a lábszárak hiányoznak, a koponya lefelé fordulva), a csontokon TBC-re utaló elváltozásokat figyeltünk meg. A lentebb fekvő női vázcsontok anatómiai rendben helyezkedtek el, azonban helyzete alapján úgy tűnik, hogy bedobták a gödörbe. A leletanyag nagy részét az edénytöredékek alkották, amelyek között két alapvető típust lehetett elkülöníteni egymástól: vastag és vékonyabb falú. A vastag falú, kerámiázalékkal soványított anyagú töredékek főként nagy méretű, ferdén kihajló, lekerekített peremű tárolóedényekhez tartoztak. Belső felületükön sokszor látni lehet az ujsímitás nyomait. A vékonyabb falú töredékek felülete általában kívül és/vagy belül fényezett. Az előkerült edénytöredékek tárolóedényekhez, tálakhoz, bögrékhez, szalagfüles edényekhez, apró, átfűrt bütyökfüles bögrékhez vagy tálakhoz tartozó darabok. Előkerült egy miniatűr bögre háromnegyed töredéke, illetve néhány *omfaloszos* aljú bögrétöredék is. A díszítések között a legáltalánosabb a kannelúra, de előfordult bekarcolt egy- vagy többsoros cikcakk vonaldíszítés; kis méretű, kerek alakú benyomkodással díszített peremtöredék, vízszintes irányú bütyökfülek, apró, kerek alakú bütykök, illetve egy belső oldalán karcolt díszű bögrétöredék is. A fülrész kialakítása is többféle: perem fölé magasodó, keskeny, vastosabb, szélesebb, átfűrt bütyök. A kerámia mellett nagy méretű agyagnehezékek, megmunkált kőeszközök (dörzs-, őrlőkő), állatsontok és nagy mennyiségű áglyenyomatos tapasztás, továbbá egy orsógomb került felszínre.

Hét középkori temetkezést is feltártunk a terület ÉK-i, középső részén. Az általunk feltárt sírok közül kettőt (SNR 25, 27) már 1996-ban kibontottak. A megközelítőleg Ny–K-i tájolású temetkezések egy csoportban helyezkedtek el. Az 1996-ban feltárt sírok hasonló tájolásúak voltak, elhelyezkedésük pedig nagyon változó: voltak sorokban és kisebb csoportokban fekvő sírgödrök. Összesen öt sírban találtunk a szántással megbolygatott vázakat, azonban csak két sírban voltak mellékletek. Az egyik sírban egy bronz gömbsorcsüngős fülbevaló, illetve a mellrészén rossz megtartású üveggyöngyök (nyaklánc) feküdtek. Egy másik sírban, a koponya felszedésekor egy bronz háromgömbös fülbevalót, egy vaskést, illetve a fejhez helyezett, bekarcolt vonalkötegdíszes fazekat leltünk. A leletek alapján a sírokat a 10–11. századra keltezzük.

Az egyik kutatóárokban, amely a feltárási terület ÉNy-i részén húzódott, egy kettőskereszt díszítésű bronz fejessgyűrűt találtunk. A gyűrű a 14. századra keltezhető, azonban az említett kutatóárok betöltése bolygatott, visszatöltött volt.

Az ásatás munkatársai: Litauszki Zoltán, Barta Gábor régész-technikusok. A szakmai és a kézi munkát az Ásatárs Kft látta el, a geodéziai és térinformatikai munkát az Archeoline Kft végezte el. A restaurált leletanyag a miskolci Herman Ottó Múzeumba került.

GALLINA ZSOLT

199. Kőszeg, Jurisics vár (KÖH 41753)

(Vas megye) Kk, Kú, Ú, I

A Jurisics-vár külső udvarának csapadékelvezetése és a burkolat cseréje kapcsán régészeti szakfelügyeletet folytattunk a várarok és a vár külső, valamint belső udvara területén, 2014. augusztus 19. és október 10. között.

Az elővár hídjától É-ra kialakított akna helyén egy vegyes falazatú, főképp csatári palából, kisebb részt téglából álló fal